

В.А. Солдаткина; ГБОУ ВПО РостГМУ Минздрава России. – Ростов н/ Д: Изд-во РостГМУ, 2015. – 624 с.

4. American Psychiatric Association: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, Fifth Edition. Arlington, VA: American Psychiatric Publishing, 2013. – 947 p.

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ ТА ГРОМАДИ

Ілько С.А.

*старший викладач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Багаторічний національний та зарубіжний досвід доводить, що найбільш ефективні системи обмеження та протидії злочинності функціонують там, де складаються тісні і значною мірою неформалізовані зв'язки між суб'єктами запобігання злочинності.

Поліцейські структури займають важливе місце в цій системі суб'єктів, адже, вони найчастіше безпосередньо взаємодіють з населенням, і не тільки приймають активну участь у протидії злочинності, а й, уособлюючи та представляючи для населення владу, в значній мірі впливають на формування внутрішнього іміджу держави, ступеня довіри у населення до державної влади в цілому. Ось чому можна помітити сучасну тенденцію, якої все частіше дотримуються професійні поліцейські служби: концептуальне розуміння поліцейської структури в системі інших правоохоронних інституцій як в більшій мірі не воєнізованої, а цивільної інституції, яка функціонує в системі владних органів з метою забезпечення безпечного соціального середовища для життя і функціонування людей. Поліція як органічна складова соціальної общини. Ось чому все частіше йде мова про необхідність зміни парадигм в діяльності поліції від суто контролюючої до обслуговуючої та профілактичної.

Характер взаємозв'язків із громадою в цілому, окремими інституціями громадянського суспільства та окремими громадянами, насамперед, визначаються саме цим концептуальним баченням ролі поліції в державі, тому що воно безпосередньо впливає на структуру та вид моделі функціонування поліції.

Виділяють чотири моделі поліцейської служби. Кожна з них характеризується певними особливостями, моделлю поведінки працівників поліцейських структур, вимогами до діяльності поліції з боку держави та громадянського суспільства. Модель «політик-спостерігач» характеризується політизацією та репресивним спрямування діяльності поліції (міліції), низьким фаховим рівнем і неформальністю особистісної поведінки персоналу; властива для окремих тоталітарних держав або окремих демократій з інститутом шерифа упродовж XIX – XX ст. Природно, що поліція в цій моделі залежить від впливу

політичної кон'юнктури, і суттєвим буде ризик формування негативного іміджу, а, як наслідок, – невисокого рівня довіри громадян. Модель «юрист-професіонал» характеризується такими особливостями: визнання пріоритетності принципу верховенства права; прагнення до захисту фундаментальних ліберальних цінностей; 3) компетентність, професіоналізм, почуття відповідальності та високі морально-вольові якості працівника поліції; поведінка поліцейського та оцінка ефективності його діяльності максимально формалізовані. Модель поліцейської служби «за можливістю раціоналізована» передбачає використання прагматичних науково обґрунтованих методів і способів; поліцейський здійснює аналітичну діяльність стосовно проблем соціуму та пропонує оптимальні варіанти вирішення проблем охорони публічного порядку та боротьби зі злочинністю. Модель поліцейської служби «служіння суспільству» характеризується тим, що поліція дотримується проактивної, включеної позиції, здійснює перманентний моніторинг і профілактику соціальної напруги, запобігає вчиненню правопорушень у контексті реалізації програм партнерства з населенням. Поява моделі «служіння суспільству» зумовлена необхідністю підвищення відповідальності поліції за безпеку окремих громадян та суспільства у цілому. Саме ця модель передбачає широкі можливості взаємодії поліцейських структур із суспільством [1].

Зарубіжний досвід доводить, що не контрольні-поліцейські, а саме засновані на культивуванні традицій, розвитку обцинних механізмів моделі функціонування системи запобігання злочинності впливають на зниження кількості вчинюваних злочинів. Серед конкретних засобів, які потребують розвитку, називають попередження злочинів засобами громади, збільшення кількості піших патрулів, розвиток локалізованих командних структур, створення систем місцевої відповідальності. Вони демонструють тенденцію до моделі “Community Policing” – стратегії, яка передбачає активну взаємодію поліцейських з місцевим населенням для вирішення правоохоронних питань своєї громади. Багато закордонних країн, будуючи стратегію партнерських відносин між поліцією та населенням, впроваджують її складові у власну професійну діяльність [2].

В принципі, ця стратегія відповідає положенням ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію», яка таким чином визначає послуги, які надає поліція: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорона прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидія злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг із допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. А основні засади взаємодії з населенням прямо окреслені в ст. 11 Закону, яка так і називається: взаємодія з населенням на засадах партнерства. Діяльність поліції здійснюється в тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямована на задоволення їхніх потреб [3].

Втім, саме форми взаємодії поліції з громадськістю в Законі визначені недостатньо докладно, причому в основному акцентується на контрольній

функції громадськості при взаємодії з поліцією (ст. 86-88, 90), і тільки ч.2 ст. 88 і ст. 89 присвячені саме паритетним, партнерським відносинам громади і поліції. Взаємодія громадськості і поліції може здійснюватися в різних формах. Ст. 89 Закону виділяє декілька таких форм. Так, поліція взаємодіє з громадськістю шляхом підготовки та виконання спільних проєктів, програм та заходів для задоволення потреб населення та покращення ефективності виконання поліцією покладених на неї завдань. Також, поліція надає підтримку програмам правового виховання, пропагує правові знання в освітніх закладах, засобах масової інформації та у видавничій діяльності [3].

Також, слід зазначити, що при партнерській моделі населення безпосередньо приймає участь в охороні правопорядку, а також інформує поліцію про загрожуючі ситуації. Працівники ОБСЕ відзначають, що поліція повинна бути доступною для населення, знати населення на підвідомчій території і бути відомою йому, відкликатися на потреби населення, прислухатися до проблем громадян, залучати та мобілізувати населення, звітувати про свої дії і досягнуті результати [4].

Передумовою виникнення та розвитку таких зв'язків є насамперед високий рівень довіри громадян до поліції. Досвід діяльності поліції доказує, що найбільшої ефективності вона може набути тільки при розвинутій підтримці суспільства, що, в свою чергу, неможливо без високого рівня довіри.

Не дивлячись на велику кількість літератури з проблем “Community Policing”, відзначається, що немає якогось одного стандартного або загально прийнятого визначення цієї діяльності. Разом з тим не викликає заперечень формування її головного принципу: поліцейські та громадяни повинні працювати разом, щоб допомагати вирішувати проблеми громади [5].

Як відзначають дослідники, стратегії поліцейської діяльності, зорієнтованої на громаду, демонструють наявність шістьох основних моделей реалізації ідеї “Community Policing” на практиці: поліцейське обслуговування, засноване на територіальному принципі (Area-based Policing); товариство багатьох агенцій (Multi-agency Partnerships); попередження злочинів силами громади (Community Crime Prevention); стратегії поліцейсько-громадського контакту (Police-public Contact Strategies); територіально-базовані піші патрулі (Area-based Foot Patrols); залучення громади та консультування з громадами (Community Involvement and Consultation) [6].

Література:

1. Субота С. І. Сучасні наукові уявлення щодо взаємодії громадянського суспільства і поліцейських структур // Право і безпека. – 2015. – № 3 (58). – С. 103-108.
2. Голуб М. В. Community policing: сутність та складові елементи. – // Право і безпека : науковий журнал. – 2012. – № 1. – С. 62-67.
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

4. Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе. Наилучшая практика построения партнерства между полицией и обществом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://polis.osce.org>.

5. Бобро Н.В. Зарубіжні практики поліції та населення / Н.В. Бобро. – К.: Мультидисциплінарний научний журнал «Архивариус», 2016. – С. 117-119.

6. Матюхіна Н. П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління / Н. П. Матюхіна. – Харків : Консум, 2001. – 131 с.

ВЗАЄМОДІЯ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Мокряк М.О.

*аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національний університет «Одеська юридична академія»*

Процес суспільного розвитку, ідеологічних, соціальних, культурних та інших трансформацій проходить паралельно із змінами у інформаційному та комунікаційному просторі. Роль засобів масової інформації у формуванні названого простору важко переоцінити. Вони є важливим інструментом соціальних перетворень, соціалізації, а особливо – світоглядного, психологічного, освітнього, політичного, інформативного впливу. Засоби масової інформації вважають неофіційно «четвертою гілкою влади», адже ЗМІ, впливають на суспільну думку, на поведінку різних соціальних груп та всього суспільства.

Засоби масової інформації активно впроваджують у свідомість людей стереотипи – стандарти поведінки, соціальні міфи, ілюзії. При цьому спостерігається невідповідність між стереотипними образами і дійсністю. Індивід вже не може об'єктивно оцінювати і аналізувати ту чи іншу ситуацію. За допомогою ЗМІ дані протиріччя активно використовуються різними організаціями або державами при формуванні певного суспільного настрою [4].

Ф. К. Рябікін серед напрямів використання засобів масової інформації у протидії називає підвищення авторитету органів кримінальної юстиції і громадських формувань, які беруть участь в боротьбі з правопорушеннями [6, с. 24]. Сучасний рівень використання ЗМІ у розкритті та розслідуванні злочинів в основному зорієнтований на ті форми, які були напрацьовані правоохоронними органами за часів СРСР.

Наступ сучасної організованої злочинності і такий її прояв, як політизація, вимагає належних засобів реагування з боку не тільки правоохоронних органів, а й усього суспільства. Аргументовано висновок, що серед нових форм взаємодії правоохоронних органів із ЗМІ може бути формування належної громадської думки, застосовування дифамації за умови використання лише справжніх відомостей, які хоча й можуть зганьбити честь і гідність